

організації особистості розроблена в лабораторії психології Регіонального центру профорієнтації Західного Сибіру (м. Кемерово) А.А. Хохловим і модернізована М.С. Янцуром.

У результаті теоретичного аналізу праць вчених щодо проблеми вольової організації студентської молоді та її вплив на формування громадянської відповідальності, враховуючи результати проведеного емпіричного дослідження серед студентів трьох регіонів України, стає очевидним, що вольова організація як чинник громадянської відповідальності має свої особливості та потребує уваги з боку наукових, соціальних та держаних інституцій. Під впливом вольових процесів студентська молодь може докласти зусилля до того, щоб активізувати свої дії і вчинки і добитися їх успішного завершення в умовах подолання труднощів. Але та ж особистість завдяки волі може утриматися від вчинення якихось дій або вчинків, сповільнити або зупинити їх, або направити в інше русло.

Результати дослідження дають підставу вважати рівень вольової організації студентів чинником громадянської відповідальності, що знаходиться переважно на середньому та низькому рівні розвитку та засвідчують нагальну потребу у створенні психолого-педагогічних умов у ВНЗ для розвитку їх громадянської відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Иванников В. А.* Психологические механизмы волевой регуляции. – М.: МГУ, 1991. – 142 с.
2. *Иванников В. А.* Структура волевых качеств по данным самооценки / В.А. Иванников, Е.В. Эйдман // Психологический журнал. – 1990. – № 3. – С. 39-49.
3. *Леонтьев А. Н.* Деятельность. Сознание. Личность. – М., 1977. – 304 с.

Муравинець А.

МОТИВАЦІЯ ПЕДАГОГІВ ВНЗ ДО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

В умовах сучасної кризи економічної, політичної, соціальної, наукової, культурної та інших сфер життєдіяльності українського суспільства, що передбачають бурхливі, стрімкі, глибинні кількісні та якісні зміни, особливе значення для особистісного та професійного розвитку викладача вищого навчального закладу набуває рівень розвитку його мотивації професійного самовдосконалення [3].

Оскільки саме прагнення фахівця до постійного самопізнання, саморозвитку, самоактуалізації в умовах внутрішньо особистісної та зовнішньої, соціально-професійної нестабільності забезпечує, з одного боку, його професійну стійкість, усталеність, відповідний рівень професійної компетентності, з іншого, – постійний професійний розвиток. Відтак, готовність майбутнього фахівця до викладацької діяльності у вищому навчальному закладі як мета та результат його професійно-педагогічної підготовки має включати як інтегративний компонент мотивацію професійного самовдосконалення.

Метою дослідження є визначення сутності мотивації професійного самовдосконалення викладача вищого навчального закладу як складової його готовності до професійної діяльності.

Сьогодні суспільство зазнає самих глибоких та стрімких змін за всю свою історію. Сам час пред'являє до педагогів такі вимоги як професіоналізм, мобільність, здатність до творчого використання нової інформації на практиці. Від рівня професійності педагога, його здатності до постійного особистого і професійного росту залежить і якість освіти майбутнього покоління, його підготовленості до життя. Одним із показників професійної компетентності педагога-дошколярика є самоосвіта, яка проявляється в незадоволеності, усвідомленні недосконалості сучасного положення освітнього процесу і прагненні до росту, самовдосконалення [1].

Самоосвіта як одна із форм пізнавальної діяльності людини виникає під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів. Зовнішній стимул визнає адекватну внутрішню спонуку – мотив. «В мотиві виражений вплив об'єктивного світу на людину, який не тільки відображується в його свідомості, а і породжує визначене відношення. Лише те, що для самої особистості представляє необхідність, цінність, значущість, закріплюється і утверджується в мотиві» [2].

Прагнення до самоосвіти у педагогів складається на основі сукупності різних мотивів, серед яких домінуючу роль грає пізнавальний інтерес до окремої теми. Пізнавальний інтерес є ефективним мотивом самоосвіти в силу своїх позитивних побуджувальних засобів. Він викликає особливий емоційний стан, прагнення до активного пошуку.

Розвиток мотивації підвищення професійної кваліфікації як центральна умова підвищення особистісного і професійного зростання педагога, ефективності його діяльності є суспільною проблемою.

Мотивація зростання неможлива, допоки особа повно не задовольнить дефіцитарні потреби, що відповідають чотирьом нижчим рівням мотиваційної ієрархії. Зазначені типи мотивації зумовлюють

два способи життя. Дефіцитарне життя – це прагнення задовольнити актуальний дефіцит або вимоги оточення і, отже, стиль життя, зорієнтований на зниження психічної напруги, гомеостаз та імпульсивне задоволення. Натомість буттєве життя характеризується як зусилля або ривок, коли людина, вичерпно використовує свої здібності. За цих обставин особистість переживає щасливі і хвилюючі моменти свого існування, передчуття величності, наповненості. Такий стиль життя переважно характеризує повний розвиток суб'єкта – становлення самоактуалізованої особистості як ідеалізованої соціальної межі становлення людини в суспільстві. За Маслоу, неможливо скласти повний перелік усіх специфічних мотивів, які є «самоактуалізуючими», оскільки кожна особистість володіє тільки її властивими талантами, здібностями і потенційними можливостями. Існують, швидше, деякі загальні характеристики: наприклад, поява імпульсу очікується з радістю, приносячи насолоду, через що людина жадає його повторення, а не зупинення; якщо ж імпульс і створює напругу, то приємну. Творець, здебільшого, вітає появу спонукання до творчості, а талановита людина насолоджується, розвиваючи свій талант [6].

Основними умовами, які забезпечують ефективний розвиток мотивації професійного самовдосконалення викладачів вищих навчальних закладів є такі. По-перше, це формування позитивних мотиваційних установок на професійне самовдосконалення, що відбувається завдяки конкретизації, об'єктивізації системи професійних вимог до викладачів. По-друге, це формування у викладачів системи знань, умінь та навичок роботи над собою [5]. Основними заходами розвитку мотивації професійного самовдосконалення є розробка та впровадження цільових програм, спрямованих на професійну підготовку, перепідготовку викладачів. По-третє, це актуалізація потреб професійного самовдосконалення у викладачів у процесі їх діяльності. Механізмом розвитку мотивації цього напрямку є цілеспрямоване моделювання та розвиток ситуацій самовдосконалення, при яких викладачі постійно зіштовхуються з необхідністю активно розширювати та застосовувати професійні знання, вміння, актуалізувати власні професійні якості.

Отже, важливим для розвитку мотивації професійного самовдосконалення викладача є постійний розвиток та вдосконалення самого освітнього середовища вищого навчального закладу, його технологічної, наукової, інформаційної бази. Визначальною є кадрова політика освітньої установи, яка при ефективному стимулюванні (матеріальному, соціальному, кар'єрному, емоційному та ін.)

професійного самовдосконалення викладачів, створенні розвивального, рефлексивного освітнього середовища забезпечує успішність роботи над собою кожного її суб'єкта.

Відтак розвиток мотивації професійного самовдосконалення майбутнього викладача вищого навчального закладу є необхідною умовою формування його професійної компетентності, а найбільш позитивна мотивація професійного самовдосконалення є системоутворювальною складовою його готовності до викладацької діяльності [7].

ЛІТЕРАТУРА

1. *Гура О. І.* Професіограма викладача вищого навчального закладу як основа його професійної підготовки // Социальные технологии. Актуальные проблемы теории и практики. Международный межвузовский сборник научных работ. – Запорожье : ГУ «ЗИГМУ», 2011. – Вып. 36. – С. 83-92.
2. *Держач А. А.* Акмеологические основы развития профессионала. – М. : Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж : НПО «МОДЭК», 2014. – 752 с.
3. *Ильин Е. П.* Мотивация и мотивы. – СПб : Питер, 2010. – 512 с.
4. *Исаев И. Ф.* Профессионально-педагогическая культура преподавателя: Учебн. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М. : Издательский центр «Академия», 2012. – 208 с.
5. *Кузьмина Н. В.* Акмеологическая теория повышения качества подготовки специалистов образования. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2011. – 144 с.
6. *Приходько Т. П.* Мотивація професійного самовдосконалення викладача економічного напрямку як складова його готовності до педагогічної діяльності у вищій школі [Електронний ресурс] // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1011>.
7. Мотивація професійного розвитку педагога [Електронний ресурс] // StarPedahohika – Основи педагогіки і виховання. – Режим доступу : <http://www.startpedahohika.com/sotems-470-1.html>.